

16.1.2017

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: STM075:00/2011

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkoholilain kokonaisuudistukseksi

Suomen Syöpäyhdistys ry pitää alkoholilainsäädännön uudistamista hyvin tarpeellisena ja kiittää mahdollisuudesta lausua lakiluonnoksesta.

Taustaa

Alkoholi on yksi merkittävimpiä sairautta ja sosiaalisia ongelmia aiheuttava tekijä yhteiskunnassamme. Maailman terveysjärjestön (WHO) mukaan alkoholi on tärkein yksittäinen työikäisen väestön kuolleisuutta aiheuttava tekijä.

Alkoholin aiheuttamaksi kuolleisuudeksi tilastoidaan alkoholisairaudet ja alkoholin vaikutuksen alaisena henkilön itselleen aiheutumat onnettomuudet ja tapaturmat. Alkoholi on myös osatekijä monissa tarttumattomissa sairauksissa, kuten syövässä, sydän- ja verisuonisairauksissa, diabeteksessa ja masennuksessa. Lisäksi alkoholin vaikutuksen alainen henkilö on onnettomuuksien ja väkivallan myötä terveydellinen uhka muille ihmisille. Alkoholiriippuvuus aiheuttaa psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia myös muille kuin henkilölle itselleen.

Kansainvälisen syöväntutkimuslaitoksen (IARC) mukaan alkoholi on syöpävaarallinen aine. Syöpäriski kasvaa elämän aikana juodun alkoholimäärän suhteessa. IARC arvioi, että noin 10 % miesten ja 3 % naisten syövästä olisi alkoholin aikaansaamaa (Scoccianti 2016). Alkoholin on Suomessa arvioitu aiheuttavan vuosittain noin 1200 syöpää. Niillä, jotka kuluttavat säännöllisesti neljä alkoholiannosta päivässä, on 2-3-kertainen riski sairastua suun, nielun, kurkunpään ja ruokatorven syöpään. Vastaava alkoholimäärä aiheuttaa myös 1,5-kertaisen riskin sairastua rintasyöpään tai suolistosyöpään. Rintasyövässä jo yksikin päivittäinen alkoholiannos lisää sairastumisen riskiä noin 10 %.

Vaikka yksilön riski saada haittoja kasvaa juodun alkoholimäärän mukana, suurin osa alkoholin aiheuttamista terveyshaitoista tulee tavallisille alkoholin käyttäjille, koska heitä on väestössä eniten. Kansanterveysnäkökulmasta katsottuna olisikin tärkeää saada alkoholin kokonaiskulutus vähenemään. Nuoret tulisi suojata aikaisilta alkoholikokeiluilta, sillä mitä nuorempana alkoholin juomisen aloittaa, sitä suurempi on alkoholiriippuvuuden riski.

Taloustaloustutkimusjärjestö OECD:n vuonna 2015 julkaiseman raportin mukaan haitallisen alkoholinkäytön seuraukset aiheuttavat noin 1 % laskun bruttokansantuotteessa (OECD 2015). Ongelmakäyttö laskee merkittävästi työn tuottavuutta ja bruttokansantuotetta,

lisää ennenaikaisia eläkkeitä, sairauspoissaoloja sekä tapaturmia ja onnettomuuksia töissä. OECD suosittelee hallituksille laaja-alaisia toimia alkoholinkulutuksen laskemiseksi, joiden se arvioi tuovan yhteiskunnalle suuria säästöjä muun muassa terveyskuluihin.

Alkoholihaittojen ehkäisyssä tehokkaimmat keinot ovat saatavuuden rajoittaminen ja hinnan korotus. Myös alkoholimainonnan on todettu vaikuttavan etenkin alkoholin juomisen aloittamisikää varhentavasti sekä nuorten alkoholin juomista lisäävästi.

Kommentit lakiluonnokseen

Suomen Syöpäyhdistys ry pitää hyvänä sitä, että lakiluonnoksen tarkoituksena on vähentää alkoholin kulutusta (§1), mutta erittäin huolestuttavana sitä, ettei tämä tavoite heijastu muissa ehdotetuissa pykälissä. Päinvastoin laissa on lukuisia kohtia, jotka voivat sen sijaan lisätä alkoholin kulutusta. Näistä huolestuttavimpina Suomen Syöpäyhdistys ry pitää seuraavia:

- 1) Aiempaa vahvempien alkoholijuomien myynnin salliminen päivittäistavara-kaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla.
- 2) Erityisesti lapsia ja nuoria kiinnostavien ”limuviinujen” myynnin salliminen eli valmistustaparajoitteen poistaminen.

Kumpikin muutos lisäisi nykytilanteeseen nähden erityisesti nuorten alkoholijuomien saatavuutta sekä alkoholin houkuttelevuutta nuorille, etenkin kun muutosten voidaan olettaa laskevan alkoholijuomien hintaa merkittävästi. Lisäksi muutokset lisäävät alkoholin kokonaiskulutusta, mukaan lukien päihdeongelmaisten kulutuksen määrää.

Suomen Syöpäyhdistys ry katsoo, että alkoholilaissa ensisijaista on terveys- ja sosiaalipolitiikan näkökulma ja näin ollen sen tulisi perustua alkoholin kokonaiskulutuksen vähentämisen tavoitteelle. Lisäksi päihdeongelmien varhaiseen hoitoon tulee kiinnittää huomiota.

Alkoholin kokonaiskulutuksen vähentämisen tavoite ei ole ristiriidassa elinkeinopolitiikan tavoitteen kanssa, sillä alkoholin kustannukset tuottavuudelle ovat hyvin merkittäviä. Jotta hallituksen tärkeä tavoite tuottavuuden lisäämiseksi toteutuisi, tulisi alkoholilain tukea tätä tavoitetta. Hyvällä sosiaali- ja terveystalouden politiikan lähtevällä alkoholipolitiikalla voidaan myös merkittävästi edistää monia hallituksen tärkeitä tavoitteita, mukaan lukien kilpailukykyyn ja työllisyyden parantaminen, terveys- ja hyvinvointierojen vähentäminen sekä lasten ja perheiden hyvinvoinnin parantaminen.

Suomen Syöpäyhdistys ry

Sakari Karjalainen
pääsihteeri, LT, dosentti